

Transjordan

Israel tries not to capture it but...

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי לֵאמֹר:

Israel now sent messengers to Sihon king of the Amorites, saying,

אֶעֱבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִטָּה בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר בְּדַרְךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:

“Let me pass through your country. We will not turn off into fields or vineyards, and we will not drink water from wells. We will follow the king’s highway until we have crossed your territory.”

וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־

!

יִשְׂרָאֵל עֲבַר בְּגַבְלוֹ וַיֹּאסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֵא יְהֻצָּה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:ש

But Sihon would not let Israel pass through his territory. Sihon gathered all his people and went out against Israel in the wilderness. He came to Jahaz and engaged Israel in battle.

וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חָרֶב וַיִּירֶשׁ אֶת־אֲרָצוֹ מֵאֲרֹנֵן עַד־יַבֶּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַד גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:

But Israel put them to the sword, and took possession of their land, from the Arnon to the Jabbok, as far as [Az] of the Ammonites, for Az marked the boundary of the Ammonites.

Ramban: What if they wanted to make peace?

וישלח ישראל - ... אבל באמת מה שאמר לו אעברה בארצך זה היה משה עושה מעצמו דרך פיוס, כי ארץ סיחון ועוג ירושתם של ישראל היתה, כי לאמורי היא, והיה מן הדין שאם יענו שלום ופתחו להם שיהיה כל העם הנמצא בה להם למס ועבדום, אבל משה היה יודע כי ישראל עתה לא יכבשו כל עשרה עממים, והיה חפץ שיהיה כל כבושם מעבר לירדן והלאה, שיהיה מושבם יחד, ושהיא הארץ הטובה אשר היא זבת חלב ודבש, הלא תראה שאם לא בקשוהו ממנו בני גד ובני ראובן לא היה מניח שם אדם, אלא שתהיה לחרבה, וכך שנוי בספרי, לתת לך, פרט לעבר הירדן שנטלת מעצמך. ועוד אמרו רבותינו בעשר קדושות שאין עבר הירדן ראוי לבית המקדש ולשכון השכינה, וכן נראה בכתוב, שאמר ואף אם טמאה ארץ אחזתכם וגו'. (במדבר כא כא)

So now what?

וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֲמֹרִי בְּחֶשְׁבֹן וּבְכָל-בְּנֵי-הָאֵלֹהִים:

Israel took all those towns. And Israel settled in all the towns of the Amorites, in Heshbon and all its dependencies.

The Jews begin to settle there. How can they?

וַיֵּשְׁבּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי:

So Israel occupied the land of the Amorites.

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת-יַעֲזֵר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־יִירָשׁ [וַיִּזְרְשׁ] אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-שָׁם:

Then Moses sent to spy out Jazer, and they captured its dependencies and dispossessed the Amorites who were there.

Og: What if he didn't attack?

וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ-הַבָּשָׁן לִקְרַאתָם הוּא וְכָל-עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֶדְרֵעִי:

They marched on and went up the road to Bashan, and King Og of Bashan, with all his people, came out to Edrei to engage them in battle.

!

וַיֹּאמֶר יְהוָה בְּיַדִּי נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן:

But the LORD said to Moses, “Do not fear him, for I give him and all his people and his land into your hand. You shall do to him as you did to Sihon king of the Amorites who dwelt in Heshbon.”

וַיִּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ עַד-בְּלֹתֵי הַשָּׂאִיר-לוֹ שָׁרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת-אֶרְצוֹ:

They defeated him and his sons and all his people, until no remnant was left him; and they

After the tribes make a deal, Moshe gives it to them?

וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשֶׁב בָּהּ:

so Moses gave Gilead to Machir son of Manasseh, and he settled there.

וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הֵלֵךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוּוֹתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חַוּוֹת יֵאִיר:

Jair son of Manasseh went and captured their villages, which he renamed Havvoth-jair.

(וַיִּנְבַח הֵלֵךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְתָּ וְאֶת־בְּנֵיהֶּ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ: פ)

And Nobah went and captured Kenath and its dependencies, renaming it Nobah after himself.

Moshe and Reuvan and Gad make a deal. Why?

!

אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לְפָנַי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנֵיכֶם וַנִּתַּתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָהּ׃

Moses said to them, “If every shock-fighter among the Gadites and the Reubenites crosses the Jordan with you to do battle, at the instance of the LORD, and the land is subdued before you, you shall give them the land of Gilead as a holding.

וְאִם־לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וַנִּאֲחֲזוּ בְּתֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

But if they do not cross over with you as shock-troops, they shall receive holdings among you in the land of Canaan.”

Why did Moshe want to cross the Jordan? Deut. 3

!

אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לְפָנַי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָהּ׃

Moses said to them, “If every shock-fighter among the Gadites and the Reubenites crosses the Jordan with you to do battle, at the instance of the LORD, and the land is subdued before you, you shall give them the land of Gilead as a holding.

וְאִם־לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתִכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

But if they do not cross over with you as shock-troops, they shall receive holdings among you in the land of Canaan.”

Did Moshe reach the promised land?

!

לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקֶּהֶל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם׃

But the LORD said to Moses and Aaron, “Because you did not trust Me enough to affirm My sanctity in the sight of the Israelite people, therefore you shall not lead this congregation into the land that I have given them.”

Rashi: Why did Moshe implore G-d to go there then?

בעת ההוא [I IMplored GRACE OF GOD] AT THAT TIME — After I had subdued the land of Sihon and Og I thought that perhaps the vow that I should not enter the land was annulled, since this was part of the land of Canaan (cf. Sifrei Devarim 26:8 and Rashi on Numbers 27:12).

Bikkurim

וְאֵלֹהֵי מִבְּיֵאֵין וְקוֹרִין, מִן הָעֶצֶרֶת וְעַד הַחֹג,

מִן

מִן, מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר, אֵין מִבְּיֵאֵין בְּכוֹרִים מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, שְׂאִינָה אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ

These bring and recite:[One who brings bikkurim] from Atzeret until the Festival [of Sukkot], from the seven species, from fruit grown on the mountains, or dates grown in the valleys, from oil-olives, and from [produce] from the other side of the Jordan. Rabbi Yose the Galilean says: one does not bring [bikkurim] from transjordan, since that is not a land flowing with milk and honey.

R. Ovadiah Bartenura

מעבר הירדן מפירות של עבר הירדן נמי מביאים בכורים, אף על פי שאינה ארץ זבת חלב ודבש, שכיון שנתנה הקב"ה לישראל קרינא בה פרי האדמה אשר נתת לי. ופליג ר"י הגלילי ואמר אין מביאין בכורים מעבר הירדן ואין הלכה כר' יוסי הגלילי:

Ex. 3, 8

וַאֲרִיד

לָהּ

אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל-אֶרֶץ זָבֵת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל-מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי: צ

I have come down to rescue them from the Egyptians and to bring them out of that land to a good and spacious land, a land flowing with milk and honey, the region of the Canaanites, the Hittites, the Amorites, the Perizzites, the Hivites, and the Jebusites.

Sifra on Lev. 23, Omer...

כי תבואו, יכול משבאו לעבר הירדן, תלמוד לומר אל ארץ המיוחדת, יכול משבאו לעמון ומואב,
(תלמוד לומר אשר נתן לכם, לכם ולא עמון ומואב. (אמור פרשה י

Is it holy like Israel? Kelim ch. 1

וְ

וַיִּמָּה הִיא קְדוֹשָׁתָהּ, שֶׁמִּבְיָאִים מִמֶּנָּה הָעֹמֶר וְהַבְּכוֹרִים וְשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מֵה שְּׂאִין מִבְיָאִים כֵּן מִכָּל הָאֲרָצוֹת שׁ.

There are ten grades of holiness: the land of Israel is holier than all other lands. And what is the nature of its holiness? That from it are brought the omer, the firstfruits and the two loaves, which cannot be brought from any of the other lands.

Teshuva of RI Kolon in the Maharshal

על מה שכתב הרמב"ם ז"ל וכן הסמ"ג דמביאין בכורים מדבריהם מערי סיחון ועוג ואילו לענין תרומה ומעשר לא חלקו בין ערי סיחון ועוג לשאר א"י אמת הוא כי ראיתי מתוך משנה א' דפ"ק דמסכת בכורים וז"ל המשנה אלו מביאים בכורים מן העצרת ועד החג מז' המינים מפירות שבהרים מתמרים שבעמקים מזיתי שמן ומעבר לירדן ר' יוסי הגלילי אומר אין מביאים בכורים מעבר לירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש ואע"ג דפליגי רבנן עלי' דר' יוסי הגלילי ואמרי דמביאין וקורין ס"ל דהיינו דוקא מדרבנן אבל מדאורייתא מודו לר' רבנן לר' יוסי הגלילי דפטור משום שאינה ארץ זבת חלב ודבש והאי טעמא לא שייך כלל לפטור מתרומה ומעשר דדוקא גבי בכורים הוא דשייך משום דכתיב בהדיא בפרשה ארץ זבת חלב ודבש

Jerusalem Talmud, 1, 8

ארץ זבת חלב ודבש. בירושל' (הל' ח) תני אשר נתתה לי ולא שנטלתי מעצמי מה דביניהון א"ר בון חצי שבט מנשה ביניהון מאן דאמר אשר נתתה לי ולא שנטלתי מעצמי חצי שבט מנשה לא לקחו מעצמן מאן דאמר ארץ זבת חלב ודבש אפילו כן אינה ארץ זבת חלב ודבש:

Bechorot 55a. What about the Jordan itself?

לימא כתנאי (במדבר לג, נא) כי אתם עוברים את הירדן ארצה כנען ארצה ארץ כנען ולא הירדן ארץ כנען דברי ר' יהודה בן בתירה

The Gemara suggests: **Let us say** that the question of whether or not the Jordan River is part of Eretz Yisrael is **the subject of a dispute** between *tanna'im*, as it is taught in a *baraita*: The verse states: “Speak to the children of Israel, and say to them: **When you pass over the Jordan into the land of Canaan**” (Numbers 35:10). The term “**into the land**” indicates that **the land of Canaan** is considered part of Eretz Yisrael, **but the Jordan River itself is not** considered part of **the land of Canaan**; this is **the statement of Rabbi Yehuda ben Beteira**.

ר' שמעון בן יוחי אומר הרי הוא אומר (במדבר לד, טו) מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה מה ירחו ארץ כנען אף ירדן ארץ כנען

Rabbi Shimon ben Yoḥai says: The verse **states** with regard to the portions of the tribes of Reuben, Gad, and half of Manasseh: “The two tribes and the half tribe have received their inheritance **beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sunrise**” (Numbers 34:15). **Just as Jericho is part of the land of Canaan, so too, the Jordan River is part of the land of Canaan.**

Jerusalem Talmud Chalah 4, 4

אית תניי תני הירדן מארץ ישראל אית [תניי] תני הירדן מחוצה לארץ.
אית [תניי] תני הירדן גבול בפני עצמו. מאן דאמר הירדן מארץ ישראל
(דברים ג' י"ז) והערבה והירדן וגבול. מאן דאמר הירדן מחוץ לארץ.
(יהושע י"ח:כ') והירדן <וגבול> [יגבול] אותו לפאת קדמה

More from JT

מתיבון לרבי יונה והא כתיב (שמות ג':ח') ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש. אמר לון אשר בה זבת חלב ודבש: תני (דברים כ"ו:ט') אשר נתתה לי לא שנטלתי לי מעצמי. מה ביניהון אמר רבי אבין חצי שבט מנשה ביניהון. מאן דאמר אשר נתתה לי ולא שנטלתי לי מעצמי חצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן. מאן דאמר ארץ זבת חלב ודבש אפילו כן אינה ארץ זבת חלב ודבש

Tashbetz, Sheelot, iii, 198

מה כחית תנחי תני הירדן גבול בפני עמנו ומשמע לכל האמור
דעבר הירדן לא מארץ כנען הוא לאו לענין פטור חובת קרקע קא
איירי אלא לענין פירושא דקרא דכי אתם עוברים את הירדן ארצה
כנען דכתי' לגבי ערי מקלט הוא דפליגי אבל לענין חיוב חובת מלו'
קרקע שוות הן היבא דאיבא מיעוטא דקרא משום זבת חלב ודבש
וכדברי ר' יוסי הגלילי דלעיל והא דאמרי' בפ' אלו מציאות ירדן

Yalkut Reuveni

...ואין מביאין בכורים דחוצה לארץ שלא לתת מקום לסטרא אחרא וכו', והיינו פלוגתא דחכמים בעבר הירדן משום דעבר הירדן אינה כל כך בסטרא דקדושה, ותדע דהא ביה הוי שלשה ערי מקלט ובכל ארץ ישראל תלתא, משום דאית לסטרא ההוא קצת חלק ביה נפישי רוצחים, ומשום הכי אמר רבי יוסי הגלילי אין מביאים בכורים ממנו... (דברים)

Rambam, Bikkurim 2, 1

מְצוֹת

ע

בין בתרומה ובמעשרות מדבריהם אין מביאין מהן בכורים. ואם הביא בכורים מחוץ לארץ אינן בכורים

Birkei Yosef (Azulai) Pesach 489

יבין זאת. ותו דהרב חזון נחום נדחק דהגני תנאי פליגי אי עבר הירדן מיקרי ארץ כנען, וכלהו מודו דארץ ישראל מיקרי, ולפי שיטתו אשתמיטתיה הא דאמרו בירושלמי פ"ד דחלה (וכ"ז) אית תנויי תני הירדן הוא ארץ ישראל, אית תנויי תני הירדן מח"ל, אית תנויי תניא הירדן גבול בפני עצמו. ופירושו הר' שדה יהושע ומהר"ר אליהו דהגני תנאי הם ר"מ ור"י בן בתירה ורשב"י דשמעתין דבכורות דף נ"ה. הרי מוכח בירושלמי כנגד היסוד שהגניח דהגני תנאי לא משום ארץ כנען נגעו בה אלא [אם הוא ארץ ישראל או ח"ל]. וכבר בגופא דשמעתא דבכורות

Rambam's commentary

וועבר לירדן אע"פ שאינה זבת חלב ודבש הש"י נתנה לנו ואפשר לנו לומר אשר נתתה לי ואין הלכה כר' יוסי הגלילי

Rav Kook

בענין בקשת בני ראובן ובני גד, כתוב "ויאמרו [למשה] אם מצאנו חן בעיניך, יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחווה, אל תעבירנו את הירדן"¹⁷.

נעמן שר צבא ארם הצטרף לאמונת היחוד והצהיר: "הנה נא ידעתי כי אין אלוהים בכל הארץ כי אם בישראל"¹⁸. הכרה זו באה לו אחרי שטבל בנהר הירדן, הגובל על ארץ ישראל.

למרות הכיבוש והקידוש [שנעשה אח"כ בסוריא ע"י דוד המלך] קדושת חלק א"י שהוא מערבה לירדן גדולה יותר. אולם מעמדה של עבר הירדן מיוחד במינו שהרי עתידה א"י להיות ככל העולם כולו¹⁹. וישראל אע"פ שהלכו בגלות, חלה עליהם קדושת א"י שהרי נתקיים "והתפללו אליך דרך ארצם"²⁰. בכל מקום שהם נמצאים, יש להם קשר עם א"י. כח זה המקשר ומשפיע על הגולה ממעלתה של א"י, הוא ע"י חלק עבר הירדן המחבר את קדושת א"י עם חו"ל. הוא ע"י כח הביניים הזה בין הארץ ובין ארץ העמים. אלישע אמר לנעמן לטבול בירדן, כמו שעבר הירדן משפיע מקדושת הארץ על חו"ל, כך יש כח בקדושת ישראל להשפיע על העמים. מכוחה של השפעה זו, קם המעבר בין העמים וישראל ע"י תוספת גרים הנספחים על קדושת ישראל.